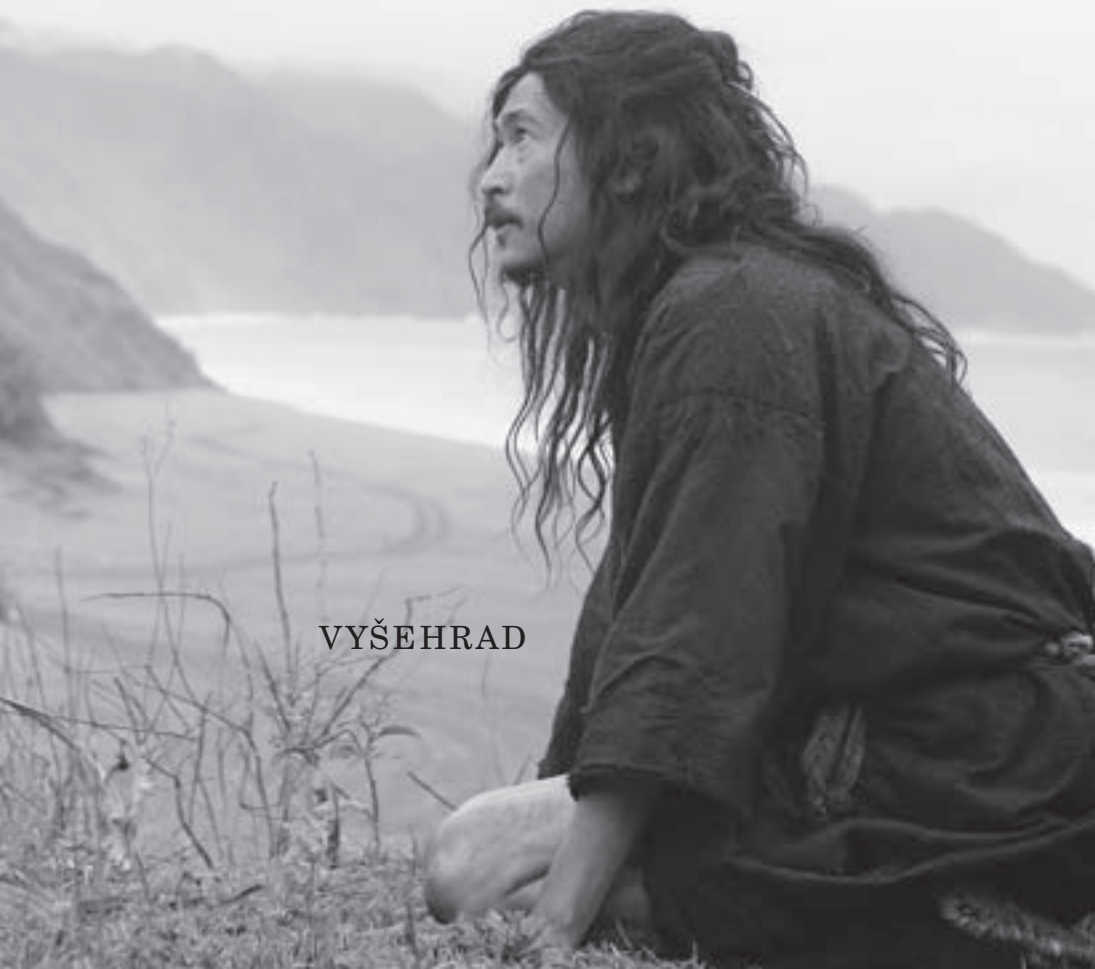

ŠÚSAKU ENDÓ
MLČENÍ

VYŠEHRADEK

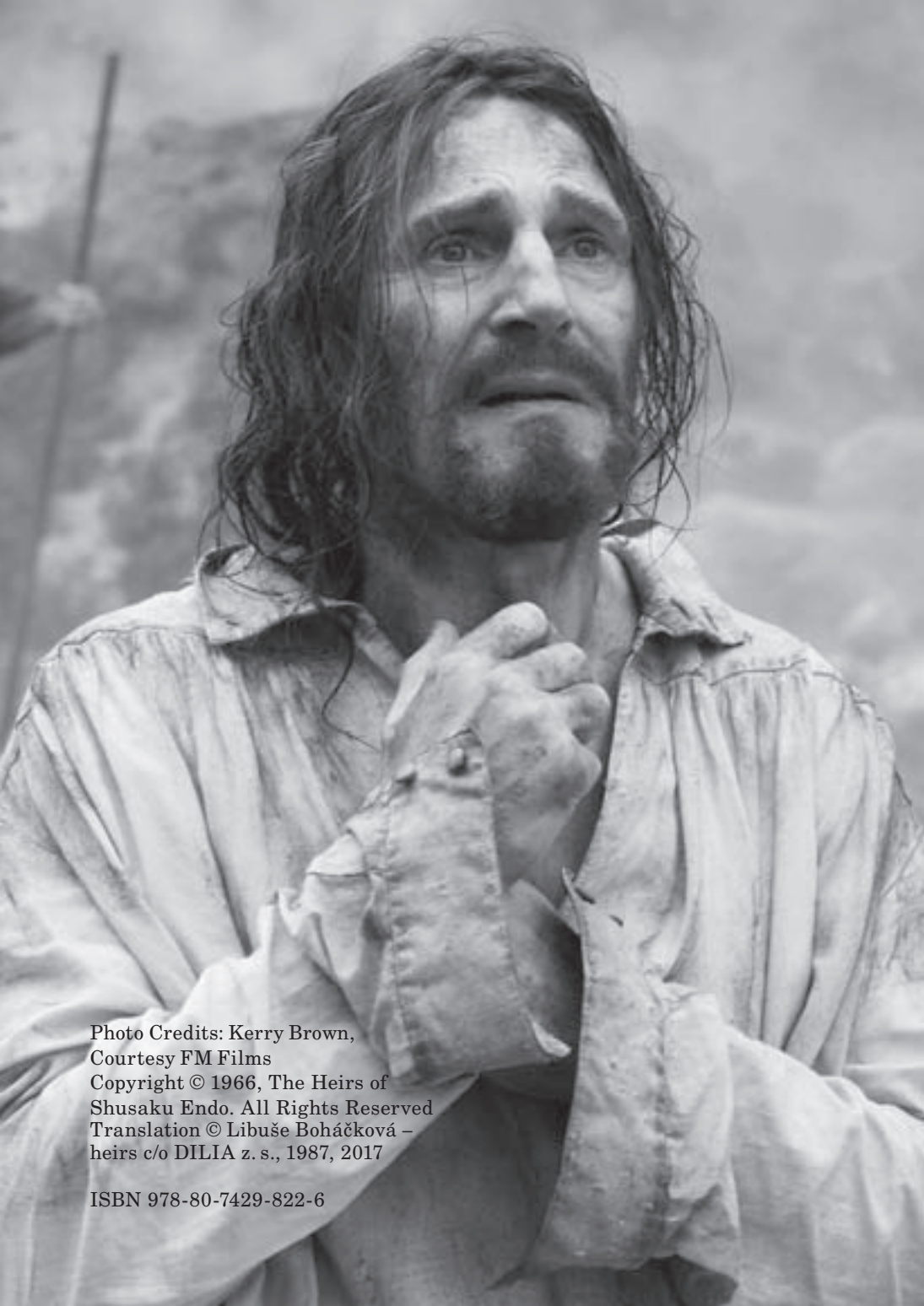

Photo Credits: Kerry Brown,
Courtesy FM Films
Copyright © 1966, The Heirs of
Shusaku Endo. All Rights Reserved
Translation © Libuše Boháčková –
heirs c/o DILIA z. s., 1987, 2017

ISBN 978-80-7429-822-6

Ačkoliv slunce jasně svítilo, uvnitř vesničky se zdálo být podivné šero. Mezi chatrčemi se střechami z rákosu zatíženými kameny stáli dospělí i děti oblečení v hadrech a zírali na něj lesklýma, zvědavýma očima dobytka.

Bláhově se domníval, že to jsou třeba křesťané, a přinutil se k slabému úsměvu, ale nikdo mu neodpověděl. Jednou se před skupinu vybatolilo nahé dítě. Ihned se za ním vyřítila jeho matka s rozčuchanými vlasy, ve spěchu klopýtla, ale chytila dítě do náruče a jak pes s ním utekla. Aby přemohl třes těla, kněz usilovně myslel na onu noc, kdy z Olivetské hory vlekli toho člověka ke Kaifášovi.

Když vyšli ze vsi, udeřilo ho do očí oslnivé světlo. Pocítil závrať a zastavil se. Muž za ním něco zavrčel a vrazil do něj. Nuceně se usmál a řekl jim, aby ho nechali trochu odpočínout, ale muž s kamennou tváří jen zavrtěl hlavou. Po poli, do něhož pražilo slunce, se šířil pach mrvy, a nad ním radostně prozpěvoval skřivánek. Veliké stromy, jejichž jména ani neznal, vrhaly na cestu příjemný stín. Listí ve větru svěže šustilo. Cesta procházející poli se postupně zužovala, až vešla do hor za vsí. V dolíku nedaleko cesty se objevila chata z větví. Její černý stín dopadal na dno prohlubně, které mělo barvu hlíny. Na zemi tam dřepěla skupina několika mužů a žen se svázanýma rukama v šatech venkovanů. Povídali si mezi sebou, ale jak zahlédli kněze, v úžasu otevřeli ústa.

Když strážní dovedli kněze k těmto lidem, splnili tím zřejmě svůj úkol. Začali si mezi sebou povídat a stále se něčemu smáli. Nevypadali ani, že by měli dávat pozor, aby někdo neutekl. Když kněz usedl na zem, skupina čtyř pěti mužů i žen uctivě sklonila hlavu.

Chvíli mlčeli. Jakási moucha, přilákaná potem, který mu stékal z čela, mu neodbytně létala kolem hlavy. Jak tak seděl s teplým sluncem v zádech a naslouchal ostrému zvuku jejích křídel, jako by se dokonce začal cítit o něco lépe. Uvědomoval si sice tu nepopiratelnou skutečnost, že ho konečně chytili, ale prostředí, v němž se octl, bylo tak pokojné, že se mu vnucovala myšlenka, zda to všechno není jenom přelud. Nevěděl proč, ale vybavilo se mu slovo „sabat“. Strážní si mezi sebou povíдали a tvářili se dokonce vesele, jako by o nic nešlo. Slunce ozařovalo chatrč z křoví a větví v prohlubni. Nebyl by si pomyslel, že den jeho zatčení, který si tak dlouho se strachem a neklidem ve své fantazii představoval, bude takhle pokojný. Cítil dokonce těžko vysvětlitelné zklamání, že neprožívá nic tragického ani hrdinského, jako tolik mučedníků nebo sám Kristus.

„Padre,“ oslovil ho muž, s jedním okem potaženým bílou blanou, sedící vedle něho. Snažil se při tom pohybovat spoutanýma rukama. „Jak se vám to stalo?“

Nato i ostatní muži a ženy naráz zvedli hlavy a s neskrývanou zvědavostí čekali, co kněz odpoví. Tihle lidé byli jak nevědomá zvířátka a nepochybně ani netušili, co je čeká. Kněz odpověděl, že ho chytli v horách, ale zdálo se, že mu nerozumějí. Muž si přiložil ruku k uchu a zeptal se znovu. Konečně zachytili smysl toho, co jim kněz chtěl říci.

„Ó –“ vzdechli, aby vyjádřili pochopení i dojetí.

„A tak pěkně mluvíte,“ obdivovala jedna z žen knězovu japonštinu. Vykřikla dětsky: „To je obdivuhodný.“

Také strážci se tomu jenom zasmáli a nehubovali ji, ani nijak nezasáhli. A nejen to – ten jednooký muž se osmělil

natolik, že oslovil jednoho ze strážných, a ten mu s úsměvem odpovídal.

Kněz se potichu zeptal jedné z žen: „Co tu dělají tihle lidé?“ Odpověděla mu, že strážní i oni sami čekají na úředníky.

„My jsme křesťani, ale tamti ne. Jsou to pohani.“

Žena to řekla způsobem, ze kterého bylo zřejmé, že tento rozdíl nepokládá za nic důležitého.

„Jezte.“

Pohybujíc rukama spoutanýma v zápěstí vytáhla zpoza podhalených ňader malé okurky, do jedné se zakousla a druhou podala knězi. Začal ji žvýkat a v ústech se mu šířila její trávová příchut'. Kousal předními zuby jako krysa a myslel na to, že od doby, co přišel do této země, je zdejšími chudým věřícím jenom na obtíž. Obstarali mu domek, dostal od nich tyto rolnické šaty, dávali mu almužnu v podobě jídla. Teď konečně by jim také on měl něco dát. Jenomže on jim mohl obětovat jen své činy a svůj život.

„Tvé jméno?“

„Monika.“ Žena vyslovila své jméno s mírným ostychem, jako by ukazovala svou jedinou ozdobu. Který asi misionář dal této ženě, jejíž celé tělo bylo prosáklé rybinou, jméno matky slavného Augustina?

„A tamten člověk?“ ukázal na jednookého muže, který si dosud o něčem povídal se strážným.

„Mozaemon? Ten se jmenuje Džuan.“

„Jak se jmenoval padre, který vám dal tahle křestní jména?“

„To nebyl kněz, jenom bratr – Išida. Padre ho jistě bude znát.“

Kněz zavrtěl hlavou. Kromě Garrpeho tu nevěděl o žádném knězi ani řeholníkovi.

„Vy ho neznáte?“ Ženu to zřejmě překvapilo. Podívala se knězi upřeně do obličeje. „Vždyť to je ten, co ho zabili v unzenských horách.“

„A vy všichni – jste s tím smířeni?“ Otázka, o níž už chvíli přemýšlel, mu konečně vyšla z úst. „Brzy možná všichni zemřeme právě tak.“

Žena sklopila zrak a pozorovala trávu u svých nohou. Moucha, přilákaná jeho i ženiným potem, mu znovu začala létat kolem hlavy.

„Nevím. A i kdyby – pan Išida vždycky říkal, že až přijdem do ráje, budeme se mít pořád dobře. Nikdo na nás už nebude vymáhat dávky. Nebudem se tam bát ani hladu, ani nemoci. Ani dřina tam žádná nebude. Tady nemáme nic jinýho než práci.“ Žena si vzdychla. „Opravdu, na tomhle světě je jenom samý trápení. V ráji takovýchle věci nebudou, vidíte, Padre?“

Kněz se chystal říci, že takové nebe, jak si ho žena představuje, neexistuje, ale mlčel. Tihle venkované byli jako děti učící se katechismu a zřejmě snili o nebi, které bylo jen jiným světem, kde odpadnou přísné dávky a těžká dřina. Nikdo neměl právo jim tento sen surově rozbít.

„Určitě.“ Zamrkal a v duchu si říkal, že tam už nás nikdo o nic nepřipraví.

Potom vyslovil ještě jednu otázku.

„Neznáte padreho Ferreiru?“

Žena zavrtěla hlavou. Že by ani sem, ani do Tomogi, otec Ferreira nikdy nepřišel? Nebo bylo jméno Ferreira zakázané slovo, které se mezi křesťany nesmělo ani vyřknout?

Shora nad prohlubní se ozvaly hlasy. Když vzhlédl, uviděl nad převisem malého, přítloustlého samuraje staršího věku, kterého doprovázeli dva vesničané, jak s úsměvem shlíží dolů. Podle jeho výrazu kněz poznal starého samuraje, který vedl vyšetřování v Tomogi.

„Je horko –“ samuraj se ovíval vějířem a pomalu sestupoval do prolákliny. „A to teď bude pořád. Na polích musí být hrozně.“

Monika, João i ostatní mužové a ženy uctivě pozdravili se spoutanýma rukama položenýma na kolenou. Starý samuraj si koutkem oka všiml, že kněz sklonil hlavu jako všichni ostatní, tvářil se však, že ho nevidí. Když procházel kolem, jeho plášť zašustil a rozšířila se vůně kadidla, jímž byly prosceny jeho šaty.

„A nepřišly ani letní lijáky. Na cestách je spousta prachu. Pro takovéhle staré lidi, jako jsem já, je to utrpení trmácet se až sem.“

Přidřepł mezi vězně a neustále si ovívaje hlavu bílým vějířem řekl: „Proč jenom děláte starým lidem takové potíže?“

Slunce zasvítilo na jeho usměvavou tvář a jako by ji zploštilo. Kněz si vzpomněl na sochy buddhů, které vídal v Macau. Na jejich tvářích nezahlédl nikdy ani náznak citového vzruchu, který byl zvyklý vídat na obrazech a sochách Krista. Moucha létala kolem nich s divokým bzučením. Mihla se nad hlavami křesťanů, zalétla ke staříkovi a zase se vrátila.

„Musíte dobře pochopit naše pohnutky. Nejste tady proto, že bychom si vás nevážili. Co bychom proti vám měli – vždyť roční dávky odvádíte a na robotu docházíte, tak proč bychom vás proto zatýkali? My víme nejlépe, že rolníci jsou základem země.“

Do zvuku muších křídel se mísilo šustění starcova vějíře; ve vlahém větru sem dolehlo kdákání slepice. Tak tohle má být výsledek? myslel si kněz sedící se skloněnou hlavou tak jako ostatní. To i ti nesčetní věřící a misionáři před mučením a popravou poslouchali taková jakoby vlídná, vyumělkovaná slova? Také jim bzučela do ucha moucha v uspávajícím tichu? Čekal, že se ho náhle zmocní strach, ale ten se nedostavoval. Ani trochu mu nepřipadalo, že ho očekává mučení a smrt. Na to, co přijde, myslel s pocitem, jako by se za deště díval na hory ozářené v dálce sluncem.

„Dám vám chvíli na přemýšlení – uvažujte o našich důvodech a odpovzte mi.“

S posledními slovy jeho strojený úsměv zmizel. Najednou se mu ve tváři zračila lakota a arogance jako u čínských obchodníků v Macau.

„Pojďme.“

Strážce se zvedly z trávníku a začaly pobízet skupinu vězňů. Stařec se svraštělým obličejem opice pozoroval kněze, který se zvedal spolu s ostatními. Poprvé mu v očích bleskla nenávist.

„Ty,“ řekl s jednou rukou na jílci meče, snaže se co nejdříve vytáhnout své krátké tělo, „zůstaneš tady.“

Kněz se trochu usmál a usedl znovu na trávu. Z toho, jak stařík jako kohout zakláněl své tělíčko, pochopil, že se snaží, aby si v očích vězňů před cizincem nezadal. V duchu si šeptl – Opice. Ty chlape opičí, nemusíš mi vyhrožovat tím, že budeš sahat po meči. Já ti neuteču.

Díval se za skupinou vězňů, kteří se spoutanýma rukama vystupovali na skalisko, až za ním zmizeli. Hoc *passionis tempore*, *piis adauge gratiam* – ze suchých rtů mu vyšla slova modlitby. Pocítil hořkost a v duchu šeptal: Pane, nesesílej jim žádné další zkoušky. I tak je to pro ně už příliš těžké. Až dodneška byli schopni unést – dávky, robotu, svůj ubohý život. A ty bys je zkoušel dál? Stařec přiložil k ústům bambusovou láhev a kloktavě se napil. Vypadal jako slepice, když pije vodu.

„Viděl jsem už hodně páterů. Taky jsem je už vyšetřoval.“ Navlhčil si rty a zeptal se změněným, jakoby poníženým hlasem:

„Rozumíš japonsky?“

Slunce na chvíli zakryly mraky a na dno prolákliny padl stín. Cikády se ozvaly hlasem, vyvolávajícím dojem horka.

„Rolníci jsou hloupí. Ale jestli se zachrání, nebo ne, to, Otče, záleží na vás.“

Kněz smyslu těchto slov dobře nerozuměl, ale ze staříkova výrazu usoudil, že ho chce chytit do pastí.

„Venkovani nedokážou uvažovat sami. Ani když se mezi sebou uradí, stejně nedojdou k žádnému rozhodnutí. A jsme u toho: Kdybys jim řekl jediný slůvko...“

„A jaké?“

„Odvolej!“ Stařec se zasmál a zašustil vějířem. „Odvolej!“

„A když odmítnu?“ zeptal se kněz klidně a s úsměvem.

„Zabijete mě, že?“

„Ne, ne,“ řekl stařec jakoby smutně. „To neuděláme. Kdybychom to udělali, rolníci by se jenom ještě více zatvrdili. Tak to dopadlo v Ómuře i v Nagasaki. Tihle křesťani jsou zbrklí.“

Stařec zhluboka povzdechl, ale bylo zřejmé, že hraje divadlo. Kněz pocítoval téměř radost z toho, že si ze staříka připomínajícího mu opici dělá v duchu šprýmy.

„Jestli jsi správný padre... jistě máš s rolníky soucit –“

Kněz ucítil, jak mu tvář mimovolně roztála úsměvem. Jak naivní je tenhle stařík! Myslí si, že mě přemůže tak dětinskou logikou. Zapomněl však, že úředník, prostý jako dítě, když je sám v řeči přemožen, může se také snadno rozzuřit.

„Tak co?“

„Potrestejte jenom mne.“ Kněz pokrčil rameny, jako by se svému protivníku vysmíval.

Na starcově obličejí se začalo jevit rozčilení a hněv. Kde si v dálce se na zamračené obloze ozval nezřetelný, temný zvuk hromu.

„A co když ti lidi budou kvůli tobě velice trpět?“

Zavedli ho do domku stojícího v prohlubni. Skulinami ve stěně z větví postavené na holé zemi prosvítala bílá vlákna slunečních paprsků. Za zdí bylo nezřetelně slyšet hlasy strážných, kteří si mezi sebou povídali. Ty vesničany někam odvedli a od té doby už je neviděl. Seděl na podlaze s rukama

složenýma v klíně a myslel na ženu jménem Monika a na jednookého muže. S bolestí si vzpomněl na Omacu, Ičizóa, Mokičiho a ty ostatní z Tomogi. Kdyby byl měl aspoň o trošku víc času, měl tady té skupince dát aspoň požehnání. Že na to nepomyslel, bylo důkazem, že pro to neměl ve svém srdci místo. Zalitoval, proč se jich nezeptal, který den a měsíc je. Od té doby, co přišel do Japonska, ztratil pojem o času, a tak si ani nemohl vypočítat, kolik dní uplynulo od Velikonoc ani který svátec má právě svátek.

Protože neměl růženec, začal latinsky odříkávat Ave Maria a Pater noster používaje k počítání svých pěti prstů, ale marně se na modlitbu pokoušel soustředit. Byl jako těžce nemocný člověk, který se nedokáže už ani napít. Spíš ho zaujaly hlasy strážných hovořících před domkem. Zřejmě si vyprávěli něco zábavného, protože čas od času propukali ve smích. Knězi přitom vytanula na mysli představa sluhů, kteří se na dvoře ohřívali u ohně, skupinka těch, kteří za oné noci v Jeruzalémě natahovali ruce nad horké plameny ohně a vůbec je nezajímal osud onoho muže. I strážní zde si povídali a smáli se a z jejich hlasů číšel onen nezáměr, jaký projevuje člověk vůči svému bližnímu. Hřích není jen to, co se za něj obvykle považuje – že člověk krade nebo lže. Spíš je hřích to, když člověk projde životem Krista a zapomene na stopy, které v něm zanechal. Šeptal růženec pohybuje při tom prsty a modlitba se konečně dotkla jeho srdce.

Náhle mu přivřené oči zasáhlo bílé světlo. Jakýsi muž otevřel potichu dveře domku a malýma, smutným očima zíral dovnitř. Když kněz zvedl hlavu, muž se okamžitě skryl.

„Je klidnej, co?“ řekl ten neznámý muž strážnému, který po něm nakukoval do místnosti, a pootvíral dveře. Světlo se vylilo dovnitř jak horký pramen a v něm se objevila postava Japonce. Na rozdíl od onoho staršího samuraje, který tu byl před nedávnem, neměl u pasu meč.

„Senhor, graça,“ řekl muž portugalsky. Měl podivnou výslovnost a zadržával, ale byla to portugálština.

„Senhor –“

„Palazera à Dios nosso Senhor.“ S pocitem mírné závratí, kterou mu působilo oslnivé světlo vnikající dovnitř, vnímal kněz tato slova. Byly v nich chyby, ale smysl byl jasný.

„Asi vás to překvapilo, ale v Nagasaki i na Hiradu je nás tlumočnicků několik. Zdá se však, že i Padre se slušně porozumí naší řeči. Víte, kde jsem se já vaší řeči naučil?“

Muž povídal dál, aniž vyčkal odpovědi. Podobně jako onen samuraj při řeči neustále pohyboval vějířem, který držel v dlani.

„Abyste věděl, já nejsem žádný odpadlík. Jako syn venkovského samuraje, když jsem chtěl dosáhnout úspěchu ve světě, musel jsem se věnovat vědě. Víte přece, že vaši kněží založili semináře v Arimě, Amagase a Ómuře. Pokřtili mě, ale nikdy jsem se nechtěl stát mnichem, vlastně ani křesťanem.“

Chlapík se ze všech sil snažil zdůraznit, že není křesťan. Kněz v šeru s nepohnutou tváří poslouchal jeho povídání.

„Proč mlčíte?“ řekl muž hněvivě. „Kněží si vždycky dělali z nás Japonců bláznů. Znal jsem jednoho, který se jmenoval Cabral, a ten námi zvláště opovrhoval. Hned jak přijel do Japonska, začal se vysmívat našim domům, naší řeči, jídlu i zvykům. A taky nikdy nedovolil, aby se Japonci i po ukončení studia v semináři stali kněžími.“

Jak se při řeči rozpomínal na minulost, dostával se stále více do varu. Jeho hněv není bezdůvodný, pomyslně si kněz. Vzpomínal na to, co slyšel o P. Cabralovi od otce Valignana v Macau. Ten s bolestí uvažoval, kolik asi věřících i japonských misionářů odpadlo od církve jen kvůli Cabralovu názoru na Japonce.

„Ale já jsem jiný než Cabral.“

„Opravdu?“ zasmál se muž tiše. „Nechce se mi tomu věřit.“

„Proč?“

Kněz nevěděl, jak se tlumočník tváří. Pouze podle jeho tichého zasmání se snažil uhádnout povahu mužovy nenávisti a hněvu. Byl přece zvyklý sedět ve zpovědnici a s přivřenými očima poslouchat vyznání věřících. Ten člověk něco skrývá. Není to P. Cabral, co vyvolává jeho zlobu, ale spíš vlastní minulost – to, že kdysi přijal křest.

„Nechcete jít ven? Jste kněz, a tak jistě neutečete –“

„Hm – myslíte?“ kněz se usmál. „Nejsem žádný světec a bojím se smrti.“

I Japonec se hlasitě zasmál a řekl: „To ne. Když se ale na to takhle díváte, byl bych rád, kdybyste mě pozorně vyslechl. I statečnost jednoho člověka bývá někdy jiným lidem na obtíž. Říkáme tomu slepá odvaha. Mezi kněžími bylo také mnoho takových, kteří se jí dali unést a neuvědomovali si, že tím působí Japoncům zlo.“

„Misionáři vám tedy byli jenom na obtíž?“

„Když vám někdo nutí zboží, o které nestojíte, je to taky jakási laskavost na nepravém místě. A křesťanská nauka se podobá takovému vnučovanému zboží. My máme své vlastní náboženství. A v situaci, v jaké jsme, nehodláme přijímat učení cizí země. I mě kněží v semináři učili katechismus, ale teď už si ani trochu nemyslím, že bychom ho potřebovali.“

„My na to máme jiný názor,“ řekl kněz klidně, tichým hlasem. „To bychom přece nevážili tak dlouhou cestu přes moře.“

Bylo to poprvé, co diskutoval s Japoncem. Zdalipak ty četné rozhovory, které tu s buddhisty vedli kněží počínaje sv. Františkem Xaverským, začínaly takovouhle slovní výměnou? P. Valignano nikterak nepodceňoval inteligenci Japonců. Říkal, že dokáží polemizovat velmi obratně.

„Tak se vás tedy na něco zeptám,“ řekl útočně tlumočník neustále rozevíraje a zavíraje vějíř. „Křesťané tvrdí, že Deus je zdrojem nejvyšší milosti a milosrdenství a že je i pramenem

všeho dobra a vší ctnosti; a protože buddhové a šintoistická božstva jsou vesměs lidé, nemohou mít svou dobrotu sami ze sebe. Jste jistě stejného názoru, že?“

„Buddhové – stejně jako my – nemohou uniknout smrti. Tím se liší od Stvořitele.“

„To si ale Padre myslí proto, že dobře nezná Buddhovo učení. Všichni buddhové totiž zdaleka nejsou pouzí lidé. Mají Tři Těla – Proměněný Buddha přinesl lidem spásu a poučil je o osmi prostředcích k vyslyšení modliteb. Buddha ve svém věčném Těle je bez počátku a konce, je to Buddha věčný a neměnný. I v posvátných knihách je označován jako Věčný a Neproměnný. Jenom kněží a křesťané považují buddhy za pouhé lidi; my ale o nich máme jinou představu.“

Japonec odříkával tyto poučky jedním dechem, jako by je měl naučeny z paměti. Zřejmě dodnes usiloval při výsleších misionářů najít co nejlepší způsob, jak protivníka přimět ke kapitulaci. Proto užíval tak obtížných slov, kterým sám stěží rozuměl.

„Ale vy si tedy představujete, že všechno existuje samo od sebe a že svět nemá začátek ani konec?“ zamířil kněz v protiútok na společníkovu slabinu.

„Tak jest.“

„Ale to, co nemá život, se samo od sebe nemůže dát do pohybu, když jím něco jiného nepohne. Jak se narodili buddhové? Chápu, že mají milosrdné srdce, ale jak vznikl tento svět? Náš Bůh trvá od věčnosti, to on stvořil člověk a je původcem všech věcí.“

„Tím tedy říkáte, že Deus křesťanů stvořil i špatné lidi. Takže i zlo je dílem Boha.“

Tlumočník se tiše, vítězně zasmál.

„Ne, ne, to je jinak,“ kněz mimoděk zavrtěl hlavou. „Bůh všechno stvořil k dobrému. Proto také člověka obdařil tím,

čemu říkáme rozum. My ale někdy jednáme proti moudrosti a rozumu. A jedině to je zlo.“

Tlumočník opovržlivě mlaskl jazykem. Ani kněz si nemyslil, že by byl svým výkladem protivníka přesvědčil. Tohle už nebyla výměna názorů, ale spíš snaha chytit toho druhého za slovo a donutit ho k uznání porážky.

„Nechodte na mne s takovým chytráctvím. Podobné výklady jsou dobré leda pro rolníky, ženy nebo děti. Já se jimi zmást nedám. Ale necháme toho. Jenom ještě jednu otázku: Jestli je ten váš Deus tak milosrdný, tak proč dává člověku na cestě do nebe tolik různých trápení a obtíží?“

„Jaká trápení? To je nedorozumění. Jestli člověk zachovává Boží přikázání, může žít v pokoji. Když máme hlad Bůh nás sytí a rozhodně nepřikazuje, abychom zemřeli hladu, nebo něco podobného. Stačí jen jedno – modlit se k Bohu Stvořiteli a zachovávat jeho přikázání. Když například člověk cítí tělesnou žádost, Deus na něm nechce, aby se vzdaloval od ženy. Přikazuje jen, aby měl jednu ženu a žil podle jeho vůle.“

Když domluvil, pomyslel si, že tahle odpověď se mu povedla. V temnu chatrče zřetelně cítil, že tlumočník na okamžik ztratil řeč a ztichl.

„Už dost. Je to zbytečné povídání kolem dokola,“ řekl jeho společník japonsky mrzutým tónem. „Nepřišel jsem, abych tu vedl takovéhle řeči.“

V dálce zakokrhla kohout. V paprscích světla pronikajících dovnitř se vznášely myriády zrníček rozptýleného prachu. Kněz to upřeně pozoroval. Tlumočník hluboce vzdychl.

„Jestli se nezřeknete víry, pověsí rolníky do jámy.“

Kněz dobře nechápal, co jeho společník říká.

„Pět rolníků bude viset hlavou dolů v hluboké jámě po několik dní.“

„Viset v jámě?“

ŠÚSAKU ENDÓ MLČENÍ

Photo Credits: Kerry Brown,
Courtesy FM Films

Z japonského originálu Čimmoku,
vydaného nakladatelstvím Šinčóša, Tokio,
roku 1966, přeložila a doslovem opatřila
Libuše Boháčková

Typografie Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
v Praze roku 2017 jako svou 1564. publikaci
Vydání druhé. AA 9,97. Stran 232
Odpovědný redaktor Filip Outrata
Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s.
Doporučená cena 268 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-822-6